

**YTTRANDE**

ert dnr

datum

U2025/01477

2025-12-01

**Utbildningsdepartementet**

*Kristna Friskolerådet representerar 82 skolhuvudmän med kristen profil.*

*Dessa driver 83 förskolor, 48 grundskolor och 6 gymnasieskolor.*

*Vi har i vårt remissvar fokuserat på konsekvenserna för våra medlemmar, vilka uteslutande är idéburna och icke vinstutdelande.*

## Yttrande över SOU 2025:72 - Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning till skolan

---

### Sammanfattning

Detta remissvar avstyrker förslaget i SOU 2025:72, "Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning till skolan", om att tillåta kommuner göra ett schablonavdrag (sex procent) på skolpengen till fristående skolor med hänvisning till utbudsansvaret.

Vi menar att förslaget bör avslås då utredningens kostnadsmodeller i stor utsträckning vilar på schabloniserade antaganden i stället för på underbyggda faktiska utgiftsdata, och för att andra undersökningar pekar på att de faktiska merkostnaderna för utbudsansvaret är avsevärt lägre än vad utredningen gör gällande.

### 10.5.1

**Kristna Friskolerådet avstyrker förslaget att kommunen från grundbeloppet till enskilda huvudmän ska dra av för merkostnad för ansvaret att erbjuda utbildning.**

### Motivering

#### *Beräkningen bygger på osäkra antaganden*

Utredningen baserar avdragsnivån (sex procent av grundbeloppet) på en kombination av enkätuppgifter, konsultanalyser och antaganden om merkostnader på kommunal nivå. Konkret har man samlat in kostnadsuppgifter från nitton kommuner och använder dessa för en extrapolering till samtliga landets kommuner. Denna ansats innebär flera problem:

- Urvalet av kommuner är ej representativt för hela landets mångskiftande situation.
- Kommunernas egna modeller för att hantera utbudsansvaret ser olika ut; vissa kostnader hanteras på central förvaltningsnivå, andra i skolans budget.

- Ingen systematisk genomlysning av redan existerande kompensationer inom nuvarande bidrags- och tilläggssystem görs.

Det medför att resultatet mer speglar teoretiska uppskattningar och modellantaganden än verkligt uppmätta merkostnader på skolnivå. Enligt Svenskt Näringslivs rapport: "Friskolorna och skolkostnaderna" är den verkliga genomsnittliga merkostnaden för utbudsansvaret avsevärt mindre än utredningens antagande och i växande kommuner kan inte konstateras några merkostnader över huvud taget.

#### *Kommunerna gör redan stora avdrag*

Skolverkets sammanställningar för 2023 visar att den genomsnittliga grundkostnaden per elev i fristående grundskolor är påtagligt lägre än i kommunala skolor (2023: 121 700 kronor i fristående jämfört med 135 400 kronor i kommunala grundskolor). Även om det kan finnas orsaker till att den kommunala genomsnittskostnaden är något högre än för fristående skolor, bland annat utifrån kommunala fördelningsmodeller, så är skillnaden så stor att det är svårt att dra någon annan slutsats än att kommunerna i omfattande utsträckning undantar kostnader från sin beräkning av tilldelning till fristående skolor. Utöver detta är det vanligt att kommuner använder kreativa metoder som skenbart ger en lägre kostnad, som att erbjuda kommunala skolor låga internhyror och att förlänga avskrivningstiden för skollokaler. (Riksrevisionen påpekar svårigheterna med att få rättvisande beräkning av lokalkostnader i sin rapport "Skolpengen – effektivitet och konsekvenser - RiR 2022:17".) Dessutom förekommer kostnader som ligger på andra kommunala förvaltningar, exempelvis kultur- och fritidsförvaltning, vilka erbjuder kostnadsfria tjänster till kommunala skolor.

Att föreslå ett schablonavdrag utan att först säkerställa att fristående skolor får den tilldelning de har rätt till, förstärker ytterligare en orättvis behandling av många fristående skolor, vilket står i direkt motsats till utredningens uppdrag att tillförsäkra likvärdighet.

Det finns fler exempel på hur fristående skolor underfinansieras. Fristående huvudmäns administrativa kostnader ersätts idag genom ett schablonpåslag om 3 procent av grundbeloppet. Denna schablon är tänkt att täcka både skolnivåns administration, som kanslist, och också centrala funktioner som ekonomiadministration och IT-stöd.

Kommunala genomlysningar visar att de faktiska administrationskostnaderna per elev i kommunerna ofta överstiger de 3 procent som schablonen ger. Samtidigt kan den kommunala huvudmannen fördela kommungemensamma kostnader kring till exempel diariesystem och IT på ett sätt som inte små fristående huvudmän kan göra. Kommunala huvudmän kan också göra större och mer kostnadseffektiva upphandlingar. Utöver detta ligger det i dag ett antal utredningsförslag, som om de genomförs kommer vara kostnadsdrivande vad gäller administration. Det innebär att den del av kommunens totala skolresurser som verkligen följer eleven till en fristående skola redan i dag är lägre än den genomsnittliga resursnivån i kommunens egna skolor.

Trots det problematiserar SOU 2025:72 inte den befintliga 3-procentsschablonen för administration. Det är dessutom otydligt om utredningen menar att det föreslagna avdraget om 6 procent för kommunernas utbudsansvar ska beräknas på ett grundbelopp som utgår från kommunernas verkliga kostnader för administration eller från schablonnivån. Den otydligheten innebär ännu en risk för dubbel underfinansiering för fristående skolor, i strid med målet om likvärdiga villkor.

**Kristna Friskolerådet avstyrker förslaget att bestämmelsen i skolförordningen om att motsvarande tillskott ska ges till de enskilda huvudmännen om ytterligare resurser ges till**

**hemkommunens verksamhet under budgetåret, ska kompletteras med att det inte ska gälla vid synnerliga skäl.**

#### Motivering

Kristna Friskolerådet har egentligen inget att erinra mot förslaget, förutsatt att det lagts utan förslaget om ett schablonavdrag. Som förslaget är utformat finns en risk att kommuner kommer göra ett dubbelt avdrag för sitt utbudsansvar. De särskilda skäl som nämns är kostnader som i princip ingår i det föreslagna 6%-iga schablonavdraget.

#### 10.5.2

**Kristna Friskolerådet tillstyrker förslaget om villkorade belopp för resursskolor och andra ändamål.**

#### Konsekvenser

Utredningen gör en samlad bedömning ”att ett avdrag på sex procent av grundbeloppet för enskilda huvudmän – generellt sett – har förutsättningar att bäras i sektorn” (sid. 283). Det är ett märkligt resonemang sett till det underlag som presenteras. För de huvudmän som har liten rörelsemarginal är det ovidkommande vad sektorn som helhet kan klara av – varje huvudman måste givetvis klara av att bära sina egna kostnader. Utredningen för ett resonemang om att det idag genomsnittligt finns en viss rörelsemarginal hos fristående skolor, vilket tas som intäkt för att de flesta skolorna skulle klara av att bära avdraget. En rörelsemarginal är dock en förutsättning för att långsiktigt kunna driva en verksamhet – utan den så finns ingen marginal för att hantera oförutsedda kostnader eller intäktsminskningar. Det går inte heller att bygga upp ett kapital för framtida utvidgning.

Utredningen konstaterar att det framför allt är små verksamheter som är i riskzonen. Vi uppfattar att det finns en bred politisk enighet om värdet av att i friskolesektorn inte enbart ha stora skolkoncerner, utan att familjer har tillgång till olika typer av småskaliga idéburna verksamheter. Trots detta saknas en genomarbetad analys av de mycket olika förutsättningar som råder mellan stora koncerner, med omfattande centrala stödstrukturer, och små idéburna huvudmän, där varje administrativ kostnadsökning slår direkt mot undervisningen. De idéburna huvudmännen fyller i dag en viktig roll i skolväsendet – inte minst i glesare områden eller i särskilda pedagogiska och idéburna profiler – där deras närhet, stabilitet och förankring i civilsamhället bidrar till mångfald och ett reellt skolval för elever och familjer.

Det är därför mycket förvånande att det läggs förslag som i praktiken kommer att göra det omöjligt för många av dessa skolor att överleva. Det är samtidigt anmärkningsvärt att utredningen inte tydligare analyserar vilka konsekvenser förslagen får när ett redan underkompenserat administrationspåslag kombineras med ytterligare schablonavdrag. För många små fristående huvudmän innebär detta en ekonomisk belastning som i praktiken inte är möjlig att bära. Små idéburna skolor kommer i stor utsträckning att antingen tvingas lägga ned eller bli föremål för uppköp av större koncerner. I båda fallen minskar mångfalden i skolväsendet, och elever och vårdnadshavare mister den bredd av alternativ som i dag utgör en central grund för valfriheten.

I stället för att stärka likvärdigheten riskerar förslagen därför att kraftigt försvaga den del av den fristående sektorn som inte har stora centrala stödfunktioner att luta sig mot. Det vore olyckligt för hela skolsverige om de verksamheter som drivs på idémässig grund och utan vinstintresse blir de som först slås ut av en modell som inte tar hänsyn till deras faktiska förutsättningar.

-----

I detta ärende har Kristna Friskolerådets styrelse beslutat.

Norrköping, 2025-12-01

Jan Rosman, ordförande för Kristna Friskolerådet